

We Lwowie, dnia 20. czerwca 1901.

Sprawozdanie

komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie subwencyonowania Zakładu sadowniczego pod Krakowem. L. W. 28261/901.

Wysoki Sejmie!

W ostatnich latach w miarę wzrostu ludności i coraz większej intensywności gospodarstwa wiejskiego, wzmógł się także i ruch znaczny w sadownictwie; zapotrzebowanie drzewek dobrze szczepionych — a przede wszystkim właściwych naszym klimatycznym warunkom gatunków owoców — wzrasta z każdym rokiem, czego dowodzi ta okoliczność, że przede wszystkim w zachodniej części kraju, drzewka owocowe nawet nieznanego pochodzenia na targach w miasteczkach żywy znajdują odbyć.

Brak odpowiedniego umiejętnie kierowanego zakładu jest coraz dotkliwszym, ile że nawet znacznie pomnożona produkcja owoców — nie będzie dawać odpowiedniego dochodu jeżeli nie będzie należycie poprowadzoną w tym kierunku, aby w pewnych danych okolicach, chodowano pewne tym okolicom właściwe gatunki w większych ilościach, bo dopiero w takim razie można liczyć na wywóz i odpowiednią cenę.

Uwzględniając tę istotną potrzebę, c. k. Towarzystwo rolnicze i Towarzystwo ogrodnicze krakowskie już od roku 1897 czyniły starania o założenie w okolicach Krakowa zakładu sadowniczego. Zakład ten oprócz produkcji drzewek miałby także podobne cele, jak kraj. zakład sadowniczy w Zaleszczykach, t. j. udzielałby porady i fachowej pomocy w sprawach produkcji i handlu owocami, jak też przygotowywałby materiały w ludziach, kształcąc praktycznie dla sadów większych przyszłych kierowników, rekrutowanych przede wszystkim z pomiędzy młodzieży wiejskiej, którzyby wszelkie roboty za płacę zwykłych robotników ogrodowych wykonywali — a w porze zimowej oprócz robót ogrodniczych, tej porze roku właściwych, uczęszczaliby na kursa wieczorne ogrodnicze, do tego czasu przez Towarzystwo ogrodnicze prowadzone, a przez c. k. Ministerstwo rolnictwa subwencyonowane.

Ze względu na przewidywane trudności finansowe miało Towarzystwo ogrodnicze zamiar, uzyskawszy od kraju i od c. k. Rządu odpowiednie poparcie, urządzać wspomniany zakład na gruncie zadzierżawionym, i mając taki grunt na widoku, zwróciło się do c. k.

Rządu i do Wysokiego Sejmu z prośbą o subwencyę. C. k. Ministerstwo rolnictwa przyrzekło w razie urządzenia zakładu subwencyę roczną w kwocie 6000 K. Wysoki Sejm był jednak zdania, że zakładanie sadowniczego ogrodu na gruncie zadzierżawionym — byłoby rzeczą niewłaściwą — i że wydatniejsze przyczynienie się interesowanych czynników miejscowych do kosztów założenia takiego zakładu byłoby pożądanem. W zastosowaniu się tedy do uchwały Sejmowej z dnia 23-go marca 1899 wdrożył Wydział krajowy rokowania z c. k. Towarzystwem rolniczym i Towarzystwem ogrodniczym, które po zwalczeniu wielu trudności przedłożyły zmodyfikowany odpowiednio do pomienionej uchwały — ostateczny projekt. Odpowiednią posiadłość pod zakład sadowniczy znalazło Tow. ogrodnicze krakowskie tuż pod Krakowem na Prądniku białym. Obszar cały wynosi 10 morgów i 600°□. Gleba lekko-gliniastana podłożu przepuszczałem nadaje się wybornie do kultury ogrodowej i pod szkółki. Budynki są w dobrym stanie, dom mieszkalny drewniany na wysokim podmurowaniu o sześciu pokojach, stajnia na 4 konie, takąż wozownia i stodoła o murowanych słupach. Cena kupna wynosi 52.000 K.

Tow. Ogrodnicze ma zamiar pokryć cenę kupna :

1. pożyczką hipot. w kasie oszczęd., wynoszącą do 36.000 K na 6% z 32 letnią amortyzacją.

2. pożyczką zaciągniętą u członków Tow. Ogrodniczego, która się będzie naprzód amortyzować dochodami z warzyw.

Mając pewność, że przy umiejętnej i sprężystej gospodarce na takiej posiadłości, oraz pomocy przez pewien przeciąg lat c. k. Ministerstwa rolnictwa i kraju. Zakład taki bez ujmy dla głównego celu t. j. produkcji drzewek owocowych w celu rozprzedarzy ich dla ludności uboższej, rentować się musi, zwróciło się Tow. ogrodnicze za pośrednictwem c. k. Komitetu Tow. rolniczego do Wydziału krajowego z prośbą :

1. o udzielenie na rok 1900 bezzwrotnej subwencji w kwocie 1.200 K z funduszu dyspozycyjnego.

2. o udzielenie nisko procentowej pożyczki w kwocie 6.000 K z funduszu przemysłowo-rolniczego, spłacalnej w 6-ciu latach na kosztą zagospodarowania Zakładu,

3. o przyznanie Towarzystwu ogrod. subwencji w kwocie 6.000 K na przeciąg lat 6-ciu i wstawienie do preliminarza budżetu kraj. na rok 1901 6.000 K jako pierwszej raty tej subwencji krajowej.

Wydział krajowy, uznając potrzebę i pożyteczność takiego Zakładu, postanowił po zasięgnięciu opinii kraj. Komisyi dla spraw rolniczych, przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek udzielenia Tow. Ogrodniczemu Krakowskiemu subwencji w kwocie 6.000 K rocznie na przeciąg lat 6-ciu, poczynawszy od roku 1901, na założenie Zakładu sadowniczego pod Krakowem i równocześnie wstawił do preliminarza budżetu na rok 1901 jako wydatek nadzwyczajny w rubryce XV. poz. 265, na popieranie celów Tow. Ogrodn. krakowskiego kwotę 6.000 K tytułem pierwszej raty udzielić się mającej subwencji.

Przyznanie jednak subwencji tej uczynił Wydział kraj. zależnem od udzielenia na ten cel równie wysokiej subwencji i na ten sam przeciąg czasu przez c. k. Rząd i od przyjęcia przez Tow. Ogrodn. krakowskie następujących warunków :

1. Zakład sadowniczy krakowski ma być prowadzonym głównie w kierunku produkcji drzewek owocowych i dążyć do podniesienia sadownictwa w zachodniej części kraju przez ujednostajnienie kultury drzew owocowych oraz wprowadzenie nielicznych ale wyborowych odmian, najlepiej przystosowanych do tamtejszych warunków klimatycznych i najodpowiedniejszych dla celów handlowych.

2. Zakład sadowniczy jest własnością Tow. Ogrodniczego krakowskiego i pozostaje pod tegoż zarządem, kontrolowanym jednak będzie przez osobną kuratoryę.

3. Kuratoria ta ma się składać z 3 członków, a to delegata c. k. Rządu, Wydziału krajowego i Tow. rolniczego krakowskiego. Każdy członek kuratorji mieć będzie zastępcę.

Zadaniem kuratorji będzie w szczególności:

a) Układanie coroczne na podstawie wniosków zarządu preliminarzy rozchodów i dochodów.

b) Sprawdzanie zamknięć rachunkowych rocznych.

c) Zatwierdzanie planu gospodarczego oraz ceny drzewek.

d) Kontrolowanie prowadzenia zakładu, tak pod względem technicznym jak i administracyjnym.

e) Mianowanie kierownika Zakładu na wniosek zarządu.

f) Zawieszanie w urzędowaniu kierownika lub całego zarządu Zakładu w razie złej lub nieopowiedniej gospodarki.

4. Mandat członka kuratorji ma trwać lat trzy. Kuratoria istnieć będzie trwale, jak długo Zakład ten jest własnością Tow. Ogrodniczego krakowskiego.

5. Tow. Ogrodniczemu krakowskiemu nie przysługuje prawo bez przyzwolenia Wydziału kraj. dalszego obciążenia pożyczkami zakupionego gruntu lub budynków ponad obecny stan.

6. Tow. Ogrodniczemu krakowskiemu nie przysługuje prawo bez upoważnienia Wydziału kraj. sprzedaży lub wydzierżawienia całości lub części Zakładu. W razie zmniejszenia z jakiegokolwiek bądź przyczyny parcel, w pierwotnym planie przeznaczonych na kultury drzewek owocowych, Towarzystwo jest obowiązane najdalej do pół roku przez wydzierżawienie lub dokupno do pierwotnej wielkości je uzupełnić.

7. W razie, gdyby po upływie czasu, przez który c. k. Rząd i Wydział krajowy subwencję płacić się zobowiązali, Zakład ten nie mógł się samodzielnie utrzymać, przysługuje Wydziałowi krajowemu prawo objęcia tegoż na rzecz kraju za ryczałtową cenę 52.000 K. bez uwzględnienia wszelkich tam uczynionych inwestycji, z której to ceny potrącone będą spłaty amortyzacyjne uiszczone już w latach ubiegłych.

8. Tow. Ogrodnicze krakowskie obowiązaniem będzie jedną trzecią część rocznej produkcji drzewek z uformowanymi koronami odsprzedawać Wydziałowi krajowemu lub Instytucjom publicznym po własnych kosztach produkcji z doliczeniem 100/0 ponad te koszta, o ile Wydział kraj. w każdym roku tego żądać będzie.

Na warunki powyższe Tow. Ogrodnicze krakowskie zgodziło się a Wydział krajowy wobec już rozpoczętych w zakładzie robót oraz potrzeby nominacji kierownika, wyznaczył z ramienia swojego kuratorem Dr. Gustawa Romera, posła na Sejm krajowy i tegoż zastępcą Stanisława Chrzęszczewskiego, nadinżyniera biura melioracyjnego.

W celu ułatwienia i przyspieszenia pierwszych robót Wydział krajowy przychylił się w części do prośby Tow. Ogrodniczego i udzielił temuż 30/0 pożyczkę w kwocie 6.000 K. z funduszu na popieranie przemysłu rolniczego, spłacalnej w 6 rocznych ratach.

Na podstawie powyższych motywów, uznając ofiarność członków towarzystwa Ogrodniczego krakowskiego i potrzebę i pożyteczność dla kraju założenia zakładu sadowniczego pod Krakowem, a zarazem wyrażając zaufanie do umiejętnego zawodowego kierownictwa tego zakładu — komisya gospodarstwa krajowego zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi :

Wysoki Sejm uchwalić raczy :

1. Sejm przyznaje Towarzystwu ogrodniczemu w Krakowie subwencyę w kwocie 6.000 K. rocznie na przeciąg sześciu lat, począwszy od r. 1901, na założenie zakładu sadowniczego pod Krakowem na warunkach przez Wydział krajowy ustanowionych, z zastrzeżeniem, że c. k. Rząd przyzna równie wysoką subwencyę i na ten sam przeciąg czasu.

2. Na pokrycie wydatku tego wstawia się do Rubr. XV. wydatków budżetu krajowego na r. 1901 kwotę 6.000 K. tytułem pierwszej raty i upowaznia się Wydział krajowy do preliminowania w budżetach krajowych następnych pięciu lat tej samej kwoty jako subwencyi na pokrycie dalszych kosztów założenia tego zakładu.

Za przewodniczącego:

Gorayski.

Sprawozdawca :

Struszkiewicz.